NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. **V Ljubljani v sredo 6. junija 1855.** **List 45.**

Iz občnega zbora c. k. krajnske kmetijske družbe v Ljubljani.

(Konec.)

Potem je prišla razdelitev častnih svetinj za posebno pridne sadjorejce na versto. Gosp. odbornik Anton Samasa je v prijetnem govoru razložil namen teh medalij in rekel, čeravno noče kmetijska družba preskopa biti z njih delitvijo in vsacega, kdor zasluži, počasti rada ž njo, vendar tudi noče preradodarna biti in jih preveč razdeliti, ker na to vižo bi prišle svetinje ob svojo čast. Letos je bilo več sadjorejcov po podružnicah priporočenih za počastenje z medalijami, — ker pa pri mnozih ni bilo na drobno razloženo: kaj in koliko je ta, kaj in koliko je uni za sadjo- ali murborejo hvalevrednega storil, bi se bilo utegnilo primeriti, da — ker vsim priporočenim bi se vendar ne bile mogle letos svetinje podeliti — bi bil manj vredni obdarovan, bolj vredni pa ne. Za tega voljo je glavni odbor nasvetoval, naj bi se letos le enemu, kterega zasluge za sadjo- in murborejo so bile bolj na drobno razložene, sreberna svetinja podelila, zastran vsih druzih pa naj bi se podružnicam naročilo, naj bi za prihodnje leto bolj natanko popisale: kako dolgo se že kdo s sadjorejo pečá? koliko zemlje ima s sadjem ali z murbami obsajene? s kakošnim sadjem? kako drevje glešta? kolikšno ima zasadišče (vertno šolo) mladega drevja? ali ga prodaja tudi morebiti zastonj delí svojim sosedom? ali izreja ali svilne červe? itd. Po vsem tem bo glavni odbor v stanu presoditi: kdor za svetinjo priporočanih je je bolj vreden memo druzih.

Za letos je bila tedaj svetinja le spoznana Matevžu Panianu iz Rozalnika metliškega kantona, — trem drugim gospodom pa, za ktere vsled družtvinih postav niso svetinje namenjene, je sklenil občni zbor: naj se jim podá v imenu c. k. krajnske kmetijske družbe častno pismo.

V tem se je bila tudi precej živa pravda vnela zastran tega: koliko naj se namreč vsako leto razdeluje teh svetinj? in ali bi se razdeljevale tako, da bi se jih enako število dalo na Gorensko, Dolensko in Notrajnsko. Gosp. Samasa je bil te misel, da bi enako število se določilo za vsako teh treh straní krajnskih in da bi se vsako leto ena dala na Gorensko, ena na Dolensko, ena na Notrajnsko. Gosp. pater Benvenut se je na to oglasil, da tako omejiti razdelitev častnih svetinj, bi ne bila pravica, in je rekel: tisti naj jo dobí, kdor jo zasluži, naj je Gorenec, Dolenec ali Notrajnec; če so dosihmal sadjorejci iz gorenske straní več svetinj že prijeli, je to znaminje, da se pridno obnašajo s sadjorejo, in da se res pridno obnašajo, ste pokazale ljubljanske sadne razstavi, v kterih so Gorenci pokazali, da imajo že veliko in žlahnega sadja, Dolenci pa so se celó malo vdeležili teh razstav in niso hotli pokazati kar imajo, ali pa niso imeli kaj pokazati. — Po tem govoru častitega gosp. patra Benvenuta je zbor sklenil: naj tudi vprihodnje, kakor dozdaj, se ne omejuje delitev družtvinih medalij in naj svetinjo dobí kdor jo zasluži, naj je iz Gorenskega, Dolenskega ali Notrajnskega.

Odbornik in dnarničar kmetijske družbe gosp. Mihael Pregl je potem razložil družtvini račún (to je stroške in dohodke) preteklega leta 1854, ki sta ga pretresla in odobrila za to postavljena gospoda preglednika, in je potem zboru vediti dal: koliko bi utegnili dohodki in stroški v letošnjem letu znesti.

Po vsem tem je prišla nova volitev predsednika in tajnika (sekretarja) na versto, ker gosp. Fidelis Terpinc in dr. Bleiweis sta prestala po družtvinih postavah določeni 6letni čas. Vsak pričujoč družtvenik je zapisal na listek ime tistega, kterega za predsednika in za tajnika voli. Gosp. deželni poglavar so pregledali potem vse njim predložene volitne liste in zboru na znanje dali, da (razun volitnega lista predsednikovega) so vsi drugi listi enoglasno za gosp. Fid. Terpinca kot novovoljenega predsednika, in (razun volitnega lista tajnikovega) enoglasno vsi drugi za dr. Bleiweis-a kot novoizvoljenega tajnika. Novih družtvenikov je bilo izvoljenih 54.

Ko so gosp. deželni poglavar ime gosp. Terpinca kot novoizvoljenega družtvenega predsednika zboru na znanje dali, se vzdigne gosp. odbornik Ambrož in govorí k zboru takole: „Gosp. predsednik Terpinc so si skozi 6 let neutrudljivo prizadevali za napredek našega družtva in za povzdigo domačega kmetijstva; oni so v tem času pripeljali več novega koristnega kmetijskega orodja v deželo, kterega pred nismo imeli, in so razdelili mnogoverstnih semen po deželi, — zaslužili so si tedaj hvalo dežele in kmetijskega družtva, po kterem se razširja materijalna korist po domovini; naj današnji zbor prečastitemu gosp. predsedniku to razodene s poklonom“. In vsi družtveniki so se vzdignili iz svojih sedežev in se poklonili zaslužnemu predsedniku. Gosp. predsednik so se zahvalili za to razodetje zaupanja, kterega stavi kmetijska družba do njih, in rekli, da bi jim bilo prav po volji, ako bi bil današnji zbor namesto njih izvolil kakega druzega predsednika, ker oni — kakor so že rekli — imajo lastnih opravil toliko, da, čeravno jih je vseskozi naj bolja volja koristiti domovini s povzdigo kmetijstva, ne morejo zadostiti družtvinim opravilom tako, kakor želijo. Vendar, ker je zaupanje do moje majhne zmožnosti se danes vnovič tako enoglasno razodelo — so dalje rekli – mi to daje častno nalogo, obderžati predsedništvo, nadjaje se, da me bojo za napredek in blagor domačega kmetijstva skerbni domoljubi „z druženo močjo“ tudi vprihodnje podpirali.

Potem so se predsednik visokočastitemu gospodu deželnemu poglavarju grofu Chorinski-mu zahvalili za prijazno vdeležbo pri današnjem občnem zboru in za mnogotero pripomoč, ktero so družbi obljubili tudi vprihodnje.

Ob eni je bil konec zbora, pri kterem se je razdelilo mnogo semena lepe koroške koruze, bolonješke konoplje in sončnih cvetlic, in so gosp.

predsednik na ogled in poskušnjo postavili ravno iz Gradca prejeto mašino, s ktero se turšica luši, in drugo, s ktero se vsaktero žito za hrano živinsko zdrobljuje.

Gospodarske skušnje.

V moko zmlete kosti so dober gnoj:

to je našim bravcem že dobro znano. V „Würzb. Wochbl.“ pa se berejo sedaj še sledeče skušnje: „Po košeni moki raste bolj mehka in žlahnejša trava, ktero živina raje jé kot drugo. — Če v jamico, kamor imamo vsaditi zelne ali repne sajenke ali flance, denemo eno žljico košene moke, jo s parstjo zasujemo in na parst vsadimo potem sajenke, bomo pridelali zelje in repo debelo in lepo. Ravno tako pomaga košena moka krompirju, le da se v jamo, kamor krompir sadimo, mora enmalo več te moke vreči.

Červa se dá les obvarovati,

ako se z verhnim koncem obrača za rabo. Dr. Fintelmann že 20 let to skuša; tudi Thaer poterjuje to. Hrastovo deblo, na kterem je podoba njegovega očeta Albrehta Thaer-a stala, je červ jedel; berž pa ko je deblo obernil z zgornjim koncem doli v zemljo, je nehala červojedina.

Iz natoroznanstva.

Od vremena.

(Dalje.)

Nekterim se čudno zdí, kako da se zgoščeni soparji v zraku zderžati morejo, in kako je to, da se na nebu megle prikažejo, sčasoma pa spet zginejo. Rekli smo že, da soparji, ko se zgosté, niso druzega kot mali vodni mehurčki, ki radi po vetru gredó. Če je pa v zraku prav mirno, se posedajo počasi, pa pridejo v gorkeje kraje, kjer spet nevidni postanejo, toraj jih ne vidimo na tla priti, — in tako se sčasoma megle pogubé. Utegne pa tudi veter bolj suhi in gorki zrak v megle zanesti, ki zgoščenim mehurčkom spet toliko gorkote dajè, da se zamorejo kot nevidni soparji zderžati. Pravijo takrat, da veter megle suší.

Megle se nam kažejo v raznih podobah. Že to dela razloček med njimi, da so ene drugači obsijane kot druge.

Nekaj jih plava sila visoko, so kaj tanke, bele, stegnjene in pernate. Nižej ostanejo kupate, pravijo jim kopjé; viditi jih je kakor da bi bile okroglati sneženi hribje. Velikokrat se proti poldne naredé, kadar nar več soparjev kviško gré, proti večeru se pa razjasne, ker se posedajo v gorkeje, nižje kraje, in se stopé, da jih viditi ni. Zginejo pa le, če zrak ni soparjev sit. Ako pa južen veter s soparji nasiten zrak donaša, se ne pogubé, temveč gosteje in černeje postajajo.

Zdaj se spodej bolj poravnajo in čez in čez temne postanejo: pravimo jim deževne megle. Obetajo dež. Ko se vodni mehurčki bolj in bolj zgosté, postajajo debeleji, ker se jih več sprime, toraj so težji, se posedajo in eden druzega požerajo; delajo se kapljice, ki na tla leté: pravimo, dà dež gré.

Dež. Kako da se dela dež, smo ravno slišali. Ozrimo se pa še po svetu, da vidimo, kako po unajnih deželah dež gré. Na Angležkem, na zapadnih bregovih francozke dežele, v Belgii in Holandii in pa v Norvegii imajo posebno jesenski dež. Na Nemškem, v zahodnih renskih krajih, v Danii in Švedii pa imajo poletnega. Poletnega dežja pa pomanjkuje na južno-vzhodnem Francozkem, na Laškem, v južni Portugalii in sploh po vsih južnih krajih Europe, ki so blizo Afrike.

Kolikor višji je kraj nad morjem, toliko več dežja ima. Hribje delajo, da se zgostujejo soparji, ki jih veter do njih donaša, toraj je na visokih gorah in planinah toliko dežja. Število deževnih dní naraša od juga proti severju. Če se število počez vzame, pride v južni Europi na leto 120 deževnih dní, v srednji Europi 146, v severni pa 180. Toraj v južnih krajih bolj poredkoma dež gré; toda, kadar gré, je močneji. — Dalje pa, ko je od morja, bolj pojema množina dežja in število deževnih dní. V Petrogradu jih pride na leto 168, v Kazanu 90, v Jakučku pa le 60 deževnih dní. — V spodnih južnih krajih med vračnikoma, kjer vedno pasát veje, je nebo večidel jasno. Kadar je sonce na nasprotni strani pasú, pride malokdej dež, s soncom gré dež iz ene pole na drugo. Ko sonce pride nad glavo, se zrak na suhem zlo ogreje, letí kviško ter močno deževanje nastopi. Drugo polovíco leta je pa nebo jasno, zrak je suh. — Humbold je popisal deževno vreme, kakoršno je v zgornjih krajih južne Amerike. Od decembra do februarja je zrak suh, nebo jasno. Mesca marca (sušca) peša pasát, zrak vlažen postaja, nebo se pomreni, pa je vse mirno. Proti koncu marca se začenjajo plohe, prihajajo popoldne, ko je naj veča vročína. S koncem aprila se pa pravi polivaki začno. Nebo se skrije za rujavimi meglami. Vsak dan gré dež od devetih dopoldne do štirih popoldne. Ponoči je večidel lepo jasno. Terpí pa ne povsod enako dolgo, po tri ali po pet mescov, kakor je kraj. — Precej deleč na obé strani okoli pasú v kalmih, kakor se krajem pravi, pa ni rednega deževanja. V tih krajih napravita pasata, ki prihajata od tečajev, juternik pa je tako slab, da ga ni kaj čutiti, ker zgreti zrak hitro kviško gré. Veliko soparjev se vzdigne v zrak. Skorej vsak dan pridejo močni polivaki. Jasno je ko sonce gori gré. Proti poldnevu se pokažejo megle, zmiraj debeleji in černeji postajajo, med vetrovem puhom in treskanjem se zlivajo. Zvečer se pa spet zjasni. (Dalje sledí.)

Starozgodovinski pomenki.

Cvetlica Lotos in njeni pomen na noriških rimskih kamnih.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Višnu — Indra pa se tudi velí Pagašasana, temperator, in Dagadi [1]), aura, halitus, aër, in s tema imenoma se ujemata severno-slovenski Pogoda (od pogoditi, temperare, placare) in Dogoda. Severno-slovenski Pogoda je torej Višnu — Indra — Pagašasana, in za to božanstvo ga spet spričujejo njegove lastovitosti: meresčevo obličje, rog obilnosti, sončni žari in pa napisi na njegovi podobi, iz kterih se vidi, da je bil varh poljodelstva, živinoreje in ribstva [2]) (primeri Višnu-ta v ribo-avatari (Matsja avatara) z meresčevo glavo, v varaha-avatari Višnu—Rama-ta s plužnjim železom, in Višnu-Kršna-ta s priimenom Govinda, boga pastirstva). Prav je toraj pisal Dlugosz: „Častili so ga (Poljci) za boga ugodnega vremena (temperies) in ga v svojem jeziku imenovali Pogoda, kakor delitelja dobre sape“. Vse te oblike Pogoda, Podaga, in Dagoda so torej spričane, perva pomeni temperator, druga Iris od doga, z reduplikacijo podoga (primeri gost in pogost = torišče, Gau) in tretja Dagoda je indiška dagadi. Da je pervotni pomen besede goditi „quiescere“ in „ludere“ pozneje postal, bodemo se na drugem mestu prepričali.

Višnu-tu pa se tudi pripisuje junaško delo, da je kot Herkul premagal meresca [3]) in to basen nam je zapisal Suidas [4]), kar je znamenje, da so jo tudi Noričani poznali.

---

[1]) Amarasinha 41, 53.
[2]) Glej Mone „Gesch. des Heid. im nördl. Europa“ I. 204.
[3]) Creuzer „Symbol.“ I. 647.
[4]) Njegove besede se glasijo takole: Berunium nomen oppidi: Norici sunt populi, apud quos vastae molis aper, divinitus imis-

Ako je Suidas prav bil podučen, se je mož pri Noričanih zval Verun, in to je mogoče, ker beseda je sanskritska: vira, latinski: vir, staro-gotiški: vair, zato Werwolf = Mannwolf, iriški: fear velsch, gwr. Ako sta to besedo ohranila latinski in nemški jezik, nemore nihče tajiti, da je niso poznali stari Slovenci. Tudi oblika je slovenska (primeri gošun) in izrazuje pomen velikega moža, kakor je res bil, ker je meresca djal si na rame. Ali Suidas je utegnil slabo podučen biti in Noričani so kričali verun, berun, aper! aper! in potem je ime dobilo namesto Berunion, ktero so Rimci krivo pisali Virunum, in ktero se na Pajtingerjevi tabli nahaja v obliki Virunum; današnji dan pa se bližnja vas poleg razvalin verunskih velí Vaprja vas, to je, veprja vas = Berunion, Varunum od sanskritskega varaha, lat. verres, staro-slov. ver, ber — odtod novo-slovenske oblike barav, berev, brav. Vep'r, Vap'r pa je enako latinskemu aper. Že v svojem spisu: „Kdo so bili Ambidravi?“ sem povedal, da se je pri severnih Slovanih tudi velik berun, vep'r prikazoval, in sicer v mestu Radogostu; na graških kamenih nahajamo to žival, kakor tudi na sekovskem kamnu je viditi podoba noseča meresca na rami in korpeč sadja [1]). Tako to zver nahajamo v častji indiškega Višnu-ta in severnoslov. Radogosta, kakor tudi na noriških spomenicih in pri Suida-tu zapisano. Je tedaj to živ dokaz edinosti indiškega Višnu-ta s slovenskim Radogostom.

Da so res stari Slovani nekdaj besedo vir, virun v pomenu mož tudi poznali, pričuje staro-ruska beseda vira, homagium. Beseda homagium je iz latinščine srednjega veka in izrazuje po nemški: die Huldigung des (Lehns) Mannes, francozki: hommage, izgovarjaj ommaž. Homagium izpeljuje izverstni jezikoslovec Moritz Rapp [2]), profesor filologije v Tubinku, iz latinskega homo, po Festu hemo, ital. uomo, kastiljski ombre, portug. ôme, franc. homme, izgovarjaj omm, kastiljski srednjega veka: omenahe = homage, homagium, gotiški: guma, mož, gumakunds, možki, anglo-saksonski guma, althochd. gomo in komo, staronordiški gumi, procer, primipilus, brudgumi sponsus, novonemški Bräutigam. Ostroumni jezikoslovec dr. Diefenbach [3]) primerja še litvansko-slovansko: žmogus, homo, žmona [4]) femina, pruski smunents, smuni, smunenisko.

Kakor je tedaj beseda homagium, homage iz besede homo postala, tako staroruska vira = hommage iz vir. Vredno je, da sorodne debla te besede pregledamo.

V sanskritu se velí vira, mož, junak, hindostanski bir. Sem spada sirjänska veres, magjarsk. ferj, kasikum. wiri. V latinščini imamo vir, virtus (analogično sansk. nar = mož, in slov. narava, narav, skrajšano nrav, mutato n in m mrav = virtus); tudi virgo, virago je iz korenike vir.

V litvanščini nahajamo: wyras, zakonsk mož, letiški wirs, mož, pruski wyrs, v kazavniku wyrinan = foeminam.

V germanščini se nahaja ta beseda in sicer gotiški vair, mož, starosaksonski ver, anglosaks. ver, veor, homo, maritus, althochdeutsch wer, zato wergelo, werwulf — Manngeld, Mannwolf.

V keltiščini nahajamo in sicer v cimriškem narečji gwr, plural. gwyr, mož, gwra, nuptam esse, gwraig, foemina, korniški gur, mož, bretanski gour, homme, personne, gour — hér = cymriškemu gwrhyd, fathom, Mannslänge, gaedeliški fear, človek *).

(Dalje sledí.)

sus agrum vastabat. Hunc quamvis omnes adgrederentur, nihil tamen proficiebant, donec vir quidam aprum prostratum in humeros imposuit. Norici vero adclamarunt sua lingua vir unus, unde ipsum oppidum Berunion adpellatum — *οἱ δὲ Νωρικοὶ ἔβοησαν εἰς ἀνήρ! τῇ ἰδίᾳ φωνῇ τού εστι βηρούνους, ὅθεν πολις Βηρούνιον ἐκλήδη.*

[1]) Glej Muh. „Gesch. der Steierm.“ I. Abbild. Taf. XV. fig. 32.

[2]) Moritz Rapp „Grundriss der Grammatik des indoeuropäischen Sprachstammes“ II. B. str. 127.

[3]) Vergleichendes Wörterbuch der goth. Sprache II. 417. Nr. 40.

[4]) Znabiti, da v ti besedi se ima iskati pomen imen slovenskih rodovín Žmon, Šmon, Žmončič itd.

[4]) Diefenbach „Lexicon comparativum linguarum indogermanicorum“ I. 188. Nr. 54.

Spis.

Slovanski popotnik.

* Iz bibl. statist pregleda, nedavno na svetlo danega po ministerskem ukazu, smo zvedili, da v austrijanskem cesarstvu je od 1. sept. 1852 do konca 1853 bilo natisnjenih 6770 bukev, med kterimi 2787 nemških, 2723 laških, 659 slovanskih, 428 madžarskih, 173 latinskih, — med temi naj več romanov (728) in molitvinih bukev (677), bukev za mladino (605), za pravoslovje (630), za zdravilstvo (506) itd.

* Česko slovstvo živo napreduje. „Slov. Nov.“, „Lumir“ in „Pražk. Nov.“ naznanujejo zmiraj nove knjige mnogoverstnega obsežka. Od dr. Majerja, učitelja na českí realni šoli v Pragi pride na svetlo tehnična encyklopedija v českem jeziku. — „Diblik“ (škratelj) se imenuje nov humoristični časnik, ki ga vredujeta Strauch in Gros v Pragi. — „Blahovest“, cerkveni list v Pragi spet izhaja. — Za prihodnje leto 1856 je že napovedan nov velik českoslovanski koledar z lesorezi pod imenom „Časnik“, ki ga vreduje gospod D. Lichard, slavni vrednik „Slov. Novin“, in ki pride na svetlo na Dunaji. Cena mu bo 1 fl., naročila prejema vseučiliščna knjižnica L. C. Zamarskega na Dunaji. — Dimitri Ivanovič, žaloigra od gosp. Mikovec-a, vrednika „Lumira“, je bila na igrališču pražkem z veliko slavo sprejeta. — „Škola a život“, šolsk časopis českí se odlikuje prav lepo v svoji praktični osnovi. — „Igrališčne biblioteke“, ki izhaja v Pragi, je prišel 16. zvezek, ki obsega veselo igro „Klevetij“ iz angležkega prestavljeno. — Slavni Klicpera je českemu igrališču spet izročil novo igro, vzeto iz české zgodovine pod naslovom „Boleslavevci“. — „Obzor-a“ 2. zvezek je že na svetlem.

* „Semenaja biblioteka“ (družtvena biblioteka) se imenuje nov časnik zgodovinski in slovstveni, ki izhaja v Lvovu v rusinskem narečji.

* Gosp. Vuk Štefanović Karadžič je nastopil že dalje časa potovanje po Serbii.

* V c. k. zalogi šolskih knjig na Dunaji je prišel na svetlo „veliki reznjanski (regensburžki) katehizm“ v horvaškem prevodu; c. k. ministerstvo bogočastja in nauka je ukazalo, da se ima vpeljati v glavne ljudske učilnice in v nižje realke.

* Vil. Goldštein, urar v Peštu, je iznajdel uro, od ktere terdi, da je večno tekálo, ker se sama navlekva in tako brezprestanka zmiraj gré, dokler se mašina ne pohabí. Goldštein je na to iznajdbo dobil privilegij 15. marca.

* Naj stareji nemški časnik je berž ko ne „Augsburger Postzeitung“, kterega 178. tečaj že letos izhaja. Pač lepo-dolgo življenje!

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Českega, Marskega in Šlezkega se piše časniku dunajske gospodarske družbe, da je ozimina zadnje dní aprila in perve maja večidel tako pozebla, da so mogli gospodarji njive preorati in jarino sejati; naj več pa je terpela rež. Jaro žito pa veliko bolje kaže in če vprihodnje ne bo kakošne nesreče, se ni bati slabega pridelka. Iz tistih krajev doljnega Ogerskega, kjer ni bilo povodinj, se sliši, da bo letina dobra; ogeršica ne obeta kaj dobro; pri sadji je pa manj škode, kakor se je izperva mislilo.

Iz Tersta. * Da imamo pri nas že tri leta po posebnem prizadevanji milostljivega gosp. škofa javno napravo za izrejevanje dobrih ženskih poslov, v ktere se 12 let stare dekleta jemljejo in skoz 5 let podučujejo, je bravcem „Novíc“ znano. Unidan so bili stroški in dohodki te naprave, ktera živí od milodarov, očitno naznanjeni, iz kterih se zvé, da od 1. aprila 1854 do 1. aprila 1855 so znesli dohodki 15.988 fl. 33 kr., stroški pa 9494 fl. 26 kr., tedaj je ostalo 6494 fl. 13 kr., od kterih je kapital od 6000 fl. na obresti naložen.

Iz Štajarskega. * Učitelj dunajskega inštituta gluhomutcov dr. Anton Jariš je za svetovavca ljudskih šol na Štajarskem izvoljen.

Iz Ljubljane. V nedeljo dopoldne ob devetih in v pondeljk ob desetih so se začele v stolni cerkvi velike slovesnosti, pri kterih so po svitlem ljubljanskem knezu in škofu gg. Antonu Alojziju Wolf-u vpričo svitlih škofov iz Poreča in Tersta gg. dr. A. Peteani-ta in gg. dr. Jerneja Legata novoizvoljeni svitli goriški nadškof in knez gg. dr. Andrej Gollmayr bili posvečeni in z znamnjem nadškofovske častí, „pallium“ imenovanim, ovenčani. Zraven c. k. deželnega poglavarja in vikših c. k. vradnikov vsih verst in odbornikov mestne županije, ki so bili po svojih predstojnikih povabljeni se vdeležiti te redke slovesnosti, je privrela tolika množica pobožnih vsih stanov v cerkev, da se je vse terlo. Pa ne samo Ljubljančani so bili, ampak tudi iz Gorice je prišla deputacija treh mestnih gospodov in treh duhovnov, peljana od prečastitega general-vikarja in stolnega prošta barona Codelli-ta se poklonit svojemu novemu nadškofu in knezu, in se vdeležit ljubljanske svečanosti, h kteri so tudi iz vsih krajev naše domovine prihiteli njih nekdanji šolski tovarši in prijatli, obhajat veselo-slovesni dan. Obá dní so po doveršenih cerkvenih opravilih gostili naš milostljivi knez in škof s slavnoznano svojo gostoljubnostjo po 54 povabljenih gospodov, in pervi dan so ob veselem kosilu pokali tudi topovi z visocega grada, ko so ljubljanski knez in škof pervo zdravico napili presvitlemu cesarju Franc-Jožefu, ki so novega goriškega nadškofa in kneza izvolili, in svetemu očetu papežu Piju IX., ki so jih poterdili. Ne dolgo potem se vzdignejo naš škof in knez vdrugič in napijejo „v veselje domovini naši in v blagor škofii goriški“ zdravico novemu nadškofu in knezu Gollmayr-u. Kmalo potem pa vstanejo novi nadškof in napijejo zdravico našemu knezu in škofu, rekoč, da vès čas, kar so kot njih diecezan stopili v duhovski stan, je njih posebna mila skerb čula nad njimi, toraj hvaležnega serca spoznajo, da zraven previdnosti božje so oni vodnik bili mnozih dôb njih življenja. V tretje se vzdignejo potem naš škof in napijó zdravico prečastitima svojima tovaršema škofoma poreškemu in teržaškemu, — poslednjič pa vsim pričujočim gostom. Da na glas vsake zdravice so odmevali serčni „živijo“, nam ni treba še posebno praviti. Povestnica domača je zapisala ta dva dneva v zlate bukve svoje zgodovine. Majhna si zemlja slovenska, pa vendar si častí polna, kakor maloktera druga velika, ker šest cerkvenih vladikov slaví ob enem tvoje ime: Gollmayr, Wolf, Slomšek, Legat, Baraga, Mešutar. Vsacega šteješ ponosno v versto svojih rojakov! Živi jih Bog v blagor in slavo domovini! — Novo posvečeni knez in višji škof goriški ostanejo še ene dní v Ljubljani in bojo na praznik sv. Rešnjega Telesa procesijo peljali; v nedeljo 24. dan t. m. bojo pa slovesno nastopili prestol nadškofijstva svojega v Gorici; — škof teržaški pa so s škofom poreškim včeraj zjutraj ob 5. uri se spet vernili domú.

Iz Ljubljane. Vrednik „Novíc“ je prejel od sl. deželnega poglavarstva te dní sledeče písmo: „Visoko c. k. ministerstvo bogočastja in nauka je z dopisom od 13. maja št. 6567 od Vas zloženo „slovensko berilo“ poterdilo za šolske bukve 4. gimnazijalnega razreda. Ob enem se je dalo to tudi vsim dotičnim gimnazijalnim vodíjam vediti“.

Novičar iz raznih krajev.

Po cesarskem patentu od 21. p. m. ima nova postava za notárje 1. augusta t. l. veljavo zadobiti; že izvoljeni notarji, ki so spolnili predpisane dolžnosti in svoje opravilo že nastopili, veljajo za poterjene, in ker po novi postavi ima vsak notár pravico svoj ured opravljati v vsem tistem sodnijskem okolišču perve stopnje, za ktero je izvoljen, tedaj ta pravica gré tudi vsim že popred izvoljevim notárjem. — Napravo železnice iz Bruka v Leoben in odtod čez Trofaje v Vordernberg je ministerstvo kupčijstva družbi zgornje-štajarskih fužinarjev dovolilo. — Odgovor francozke in angležke vlade na poslednji predlog austrijanski zastran mirne sprave z rusovsko vlado je že na Dunaji; čeravno se zapopadek tega odgovora še na drobno ne vé, je vendar toliko gotovo, da ga omenjene vladí niste poterdile. Govorí se, da se bojo na Dunaji bivajoči poslanci dotičnih vlad zdaj snidili k sklepu zbornega protokola. — V zadnjem listu oznanjena novíca, da so zavezniki vzeli Rusom Kerč in Jenikale in da so posedli azovsko morje, je vendarle gotova, ker jo poterjujejo tudi oglasi kneza Goršakova. Rusi so bili pripravljeni na napad Anape; namesto Anape pa so Francozi in Angleži planili nad Kerč in Jenikale. Rusi to viditi so nagloma sami zažgali 3 vojne in 20 prevoznih ladij in so pokončali terdnjave in več magacinov s smodnikom, z 160.000 žaklji ovsa, s 360.000 žaklji rèží in s 100.000 žaklji moke; 90 topov je padlo v oblast zaveznikom. Knez Goršakov je berž ukazal, da naj se krimska armada zdaj tako postavi, da sovražnik, ako bi to namerjal, ne bi mogel razrušiti zaveze med rusovskimi armadami. Cesar Napoleon je nek zdaj tako dobre volje, kakor že dolgo ní bil in se spet pripravlja na pot v Krim, ker mu nek novi vojskovodja Pelissier obeta, da v 6 tednih bo gospodar Krima (?). Da se Rusi pripravljajo na dolgo, in kakor je neki miroljuben Rus rekel, na 10letno vojsko, ker osramotivnega mirú ne bojo sklenili, ako bi se jim tudi Sevastopolj in vès Krim vzel, se vidi res iz vsih naprav; nov ukaz cara Aleksandra zapoveduje k že razpisani 13. rekrutbi v zahodnih 17 deželah, da naj se za dopolnitev potrebnega števila novincov in hitrejše dokončanje rekrutbe vzamejo tudi možaki od 30. do 35. leta. Tudi Turki se pripravljajo za dalje terpečo vojsko. Sultan je ukazal, da pri Unkiar-Skelesi naj se napravi taborišče za 25.000 turških reserv. — Vojne angležke ladije so bile 1. dan t. m. nekoliko milj takraj Kronstadta. Ni davnej kar je bil car Aleksander v Kronstadtu, kjer ga je ljudstvo s soljo in kruhom — narodnim znamnjem podložnosti — sprejelo. Za ta dar se zahvalujoč je govoril car takole: „Molite za rajnega cara Nikolaja I. On vas je ljubil, kakor jez vas ljubim. Moli k Bogu, stanovitna Korona! in Bog ti bo mir podelil in v miru bo spet cvetela kupčija“. — V saboto pred binkoštmi je umerl v Belimgradu glasoviti serbski vojvoda Kničanin, še le 48 let star. Knez Aleksander, kteremu je pomagal na prestol serbski, ga je izvolil za višjega generala; za zasluge v letu 1848 in 1849 ga je tudi austrijanska vlada izvolila za generala in mu podelila red Marije Terezije in red Leopoldov. Od rusovske vlade je imel red sv. Ane, od sultana red Nižan-Iftihar, od kneza Daníla zlato svetinjo. Pogreb na binkoštni pondeljk je bil slovesen, žalovanje po junaku občno. — V Bradnu na Ogerskem je kervoločen volk 6. maja razmesaril 11 ljudi, izmed kterih jih je 5 kmalo umerlo; nesrečna zver se je prikradla na dvorišče nekega gospodarja in vsacega, ki ji je nasproti prišel, je napadla, dokler ga ni en korenjak s kolom pobil.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.